

MŮJ ROK

1959

BizBooks

Brno 2019

Můj rok 1959

Vyšlo také v tištěné verzi

Objednat můžete na
www.bizbooks.cz
www.albatrosmedia.cz

Bizbooks®

Jarmila Frejtichová

Můj rok 1959 – e-kniha
Copyright © Albatros Media a. s., 2019

Všechna práva vyhrazena.
Žádná část této publikace nesmí být rozšiřována
bez písemného souhlasu majitelů práv.

ALBATROS MEDIA a.s.

MŮJ ROK 1959

Jarmila Frejtichová

Odpovědná redaktorka: *Martina Rybičková*
Technická redakce a sazba: *Barbara Gyönyör*
Obálka: *Pavel Ševčík*
Ilustrace na obálce: *Martin Rubec*

Objednávky knih:
www.albatrosmedia.cz
eshop@albatrosmedia.cz
bezplatná linka 800 555 513
ISBN tištěné verze 978-80-265-0835-9
ISBN e-knihy 978-80-265-0843-4 (1. zveřejnění, 2019)

Cena uvedená výrobcem představuje nezávaznou doporučenou spotřebitelskou cenu.

*Vydalo nakladatelství BizBooks v Brně roku 2019 ve společnosti Albatros Media a. s.
se sídlem Na Pankráci 30, Praha 4. Číslo publikace 35 033*

*© Albatros Media a. s., 2019. Všechna práva vyhrazena. Žádná část této publikace nesmí
být kopírována a rozmnožována za účelem rozšiřování v jakékoli formě či jakýmkoli
způsobem bez písemného souhlasu vydavatele.*

© Jarmila Frejtichová, 2019
© ČTK Jiří Finda, 2019

1. vydání

*Nakladateli se přes veškeré úsilí nepodařilo najít autory některých fotografií ani jejich
případné dědice. Pokud existují, necht' nakladatele laskavě kontaktují.*

OBSAH

Úvodem	4
Stránka pro tebe	5
PF 1959	6
Rok 1959 podle jiných kalendářů	7
Statistiky a čísla	8

Narodili se	12
Rok žlutého vepře	16
Kultura	20
Literatura	22
Divadlo	36
Film	44
Výtvarné umění	55
Hudba	60
Média a reklama	68
Život	80
Móda	106
Architektura	114
Kroniky	126
Sport a zdraví	138
Humor	148
Krimi	156
Věda	168
Kalendárium 1959	172
Zdroje	228

ÚVODEM

V novele Černé ovce píše italský spisovatel a dramatik Ascanio Celestini: „Všichni se chtěli narodit v šedesátých letech, ale někdo se bohužel narodil dřív...“ Jenomže řekněte někomu, že ten „jeho“ rok byl jenom takový předskokan. To nejde. A hlavně to není pravda. Protože rok 1959 byl rokem velmi zajímavým. Byl posledním rokem padesátých let a trochu z jejich temné aury na něm ještě ulpělo. Poslední pohorské vesnice zažívaly dramata kolektivizace, nejkonzervativnější síly v komunistické straně na chvíli nabyly vrchu a snažily se zadusit první výhonky volnosti, které vyklíčily v předchozích letech.

Ale atmosféra šťastných šedesátek už byla ve vzduchu a nic ji nemohlo zastavit. Ze stránek novin nenápadně mizí prvoplánová ideologie, hodně se píše o módě, kultuře, novinkách ve vědě.

Velký rok zažívá právě československá věda – Jaroslav Heyrovský získává Nobelovu cenu za chemii a pracovníci vojenského výzkumu přicházejí s účinným sprejem proti plísňím nohau. Vědě se daří i celosvětově – na Stanfordově univerzitě se podaří první úspěšná transplantace srdce (prozatím psiho) a rok 1959 je také považován za rok zrodu nanotechnologií.

Pro většinu lidí jsou ovšem důležitější drobné každodenní události, které se jich osobně dotýkají. V Teplicích toho roku vyjedou poslední tramvaje, milovníci magie se radují z otevření první specializované prodejny potřeb pro kouzelníky a mykologové varují před přemnoženými muchomůrkami.

Ve švýcarském referendu sice muži drtivou většinou odmítají přiznat ženám volební právo a dalajláma prchá z Tibetu, na druhé straně vůdcové dvou velmocí, USA a SSSR, spolu intenzivně jednájí a vypadá to, že vše se začíná obracet k dobrému. A tento pocit lidem vydrží s drobnými přestávkami ještě dlouhých osm let.

Takže se začtíme do stránek věnovaných roku, kdy se otevírá kultovní divadlo Semafor, v Příbrami poprvé fotografují padající meteorit a v Římě po dvacetileté přestávce opět v poledne zaznívá dělová salva.

P.S. Možná že vy sami máte jiný ročník narození, ale rádi byste tuto knížku darovali někomu ze svých blízkých či přátel, kteří se v roce 1959 narodili. Následující stránka je tu pro vás a vaše přání oslavenci.

Stránka pro tebe

ROK 1959 PODLE JINÝCH KALENDÁŘŮ

Gregoriánský kalendář	1959 (<i>MCMLIX</i>)
Arménský kalendář	1408
Barmský kalendář	1321
Bengálský kalendář	2909
Buddhistický kalendář	2503
Byzantský kalendář	7467–7468
Čínský kalendář	4656, <i>Žlutý vepř</i>
Etiopský kalendář	1951–1952
Hebrejský kalendář	5719–5720
Íránský kalendář	1337–1338
Islámský kalendář	1378–1379
Japonský kalendář	34. rok éry <i>Šówa</i>
Javánský kalendář	1890–1891
Koptský kalendář	1675–1676
Korejský kalendář	4292
Římský kalendář	2712
Thajský solární kalendář	2502

STATISTIKY A ČÍSLA

CENY POTRAVIN A ZBOŽÍ

Chléb žitnopšeničný	2,60/kg
---------------------	---------

(stejná cena od r. 1954 do r. 1983)

Mouka hrubá pšeničná	3,80/kg
----------------------	---------

Rýže	6,00/kg
------	---------

Brambory	0,80/kg
----------	---------

Hovězí přední s kostí	17,-/kg
-----------------------	---------

Vepřové kotlety	28,-/kg
-----------------	---------

Bůček	20,-/kg
-------	---------

Kuře	26,50/kg
------	----------

Kapr	11,-/kg
------	---------

Sádlo	28,-/kg
-------	---------

Sýr Eidam (30%)	19,-/kg
-----------------	---------

Vejce zimní 1,50/kg, letní 0,90/kg	
------------------------------------	--

Cukr kostkový	9,60/kg
---------------	---------

Mléko (2%)	1,80/l
------------	--------

Máslo	38,-/kg
-------	---------

Káva zrnková	190,-/kg
--------------	----------

Čaj	180,-/kg
-----	----------

Čokoláda	120,-/kg
----------	----------

Pivo lahvové 10°	1,4/0,5l
------------------	----------

Rum 40%	80,-/l
---------	--------

Bílé víno	19,-/l
-----------	--------

Mýdlo toaletní	25,00/kg
----------------	----------

Dám. šaty s krátkými rukávy	140,00
-----------------------------	--------

Dám. kabát vlněný zimní	580,00
-------------------------	--------

Dám. punčochy silonové	28,00
------------------------	-------

Dám. obuv vycházková	156,00
----------------------	--------

Pán. oblek vlněný	1 180,00
-------------------	----------

tesilový	726,00
----------	--------

Pánská košile bavlněná	39,00
------------------------	-------

Ponožky pánské	5,40
----------------	------

Auto Škoda 440 de Lux	28 500,00
-----------------------	-----------

Rozhlasový přijímač	1 450,00
---------------------	----------

Elektrický vysavač	660,00
--------------------	--------

Lednička 60l	1 790,00
--------------	----------

Jízdní kolo	530,00
-------------	--------

Benzín	4,00/l
--------	--------

DOPRAVA A SPOJE

Osobní vlak 100 km	14,00
--------------------	-------

Rychlík 300 km	58,80
----------------	-------

Tramvaj	0,60
---------	------

Poštovní známka	0,60
-----------------	------

Telefon místní hovor	0,30
----------------------	------

Televizní poplatek za měsíc	15,00
-----------------------------	-------

SLUŽBY

Čistírna: pánský oblek	11,80
dámské šaty	11,80
Holič – stříhání	2,00
Vodová ondulace	8,00
(s mytím vlasů)	
Trvalá ondulace	38,00
Kino	
(širokoúhlý formát 6,00)	4,00
Hotel B	30,00
(dvojlůžko bez koupelny)	

VYBAVENOST DOMÁCNOSTI

Vybavenost domácností (na 1 000 obyv.)

Pračka a odstředivka:	145
Chladnička:	26
Rozhlasový přijímač:	256
Televizor:	43
Osobní automobil:	15

SPOTŘEBA NA OSOBU

1 374 kusů cigaret
55,5 kg masa
174,5 l mléka
5,9 kg másla
168 vajec
72,6 kg chleba
34,6 kg cukru
2,7 kg čokolády
104 kg brambor
43,2 kg ovoce
72,9 zeleniny
96,9 l piva
2,4 l lihovin 40%

Struktura výdajů domácností zaměstnanců v Kčs: (průměr na 1 člena domácnosti)

Celkem: 9 782/rok

Potraviny, nápoje, veřejné stravování:	3 862
Průmyslové zboží:	2 628
Služby:	1 130
z toho například nájem a komunální služby	382
Vzdělání a kultura	172

ŠKOLSTVÍ

Počet mateřských škol:
(počet dětí 266 992) 6 388

Počet základních škol: 12 581

Vysoké školy:

Počet vysokých škol: 50

Počet vysokoškolských
studentů: (z toho 19 240 žen) 79 332

Počet vysokoškoláků
na 1 000 obyvatel: 5,7

KULTURA

Počet divadel:
v roce 1959 uvedeno 744 premiér 78

Dokončené filmy:
z toho 35 celovečerních 832

Počet vydaných knih: 6 235 titulů

Počet kin: 3 531

Tisk: 1 447 titulů

Počet lidových knihoven: 14 456

Počet muzeí: 226

DEMOGRAFIE

Počet narozených dětí: 219 324

Počet sňatků:
(7,4 na 1 000 obyvatel) 102 848

Počet rozvodů:
(1,15 na 1 000 obyvatel) 15 631

MZDY

Průměrná mzda (bez JZD) 1 324,–

Věda 1 531,–

Obchod 1 080,–

Průmysl 1 391,–

Školství a kultura 1 260,–

Zdravotnictví a soc. péče 1 180,–

Peněžnictví 1 220,–

Správa, soudnictví, prokuratura
1 275,–

ZDRAVOTNICTVÍ

Počet obyvatel na lékaře 589

*V ČSSR v roce 1959 bylo
zaznamenáno:*

25 246 případů plicní tuberkulózy

298 případů dětské obrny

NEJOBLÍBENĚJŠÍ DÍVČÍ JMÉNA

Jana	4 413
Marie	3 503
Hana	3 184
Eva	2 782
Alena	2 743
Věra	2 137
Dana	2 092
Jaroslava	1 701
Zdeňka	1 558
Anna	1 489
Helena	1 487
Jitka	1 407
Ivana	1 352
Jarmila	1 323

NEJOBLÍBENĚJŠÍ CHLAPECKÁ JMÉNA

Jiří	5 054
Josef	3 643
Jaroslav	3 412
Miroslav	3 155
Petr	2 973
Zdeněk	2 918
Pavel	2 690
Jan	2 625
Milan	2 533
Vladimír	2 079
František	2 022
Václav	1 809
Karel	1 737
Ladislav	1 332

*V době vydání této knihy žilo v ČR
116 101 obyvatel narozených
v roce 1959.*

NARODILI SE

David Prachař , herec	15. ledna
Jan Kratochvíl , profesor informatiky a děkan Matematicko-fyzikální fakulty Univerzity Karlovy	10. února
Jiří Čunek , senátor	22. února
Dan Ťok , ministr dopravy ČR	4. března
Jan Burian , divadelní ředitel, režisér, vysokoškolský pedagog	5. března
Eva Holubová , herečka	7. března
Zlata Adamovská , herečka	9. března
Zdeněk Podhůrský , moderátor, dabingový režisér, zpěvák, herec a fotograf	21. března
Igor Němec , bývalý předseda českého Úřadu pro ochranu osobních údajů, šachista	6. dubna
Vlasta Redl , moravský zpěvák, textař, skladatel	14. dubna
Michal Pešek , herec a moderátor	4. května † 7. 5. 2012
Vladimír Dbalý , neurochirurg	13. května
Marek Brodský , hudebník, textař, výtvarník a herec	19. května
Antonín Střížek , malíř a fotograf	22. května
Vladimír Franz , hudební skladatel, výtvarník, vysokoškolský pedagog	25. května
Gustav Slamečka , bývalý ministr dopravy ČR	5. června
Zuzana Navarová , zpěvačka, skladatelka a textařka	18. června † 7. 12. 2004
Michal Hrdý , karikaturista	5. července † 13. 6. 2003
Petr Kotvald , zpěvák, producent, tanečník a herec	8. července
Aleš Brichta , metalový zpěvák, textař, skladatel	9. srpna
Martin Bursík , bývalý ministr životního prostředí	12. srpna
Jiří Lála , československý hokejový útočník	21. srpna
Miroslav Vladyka , herec	24. září

*David Prachař
Zuzana Navarová
Jiří Čunek
Eva Holubová*

Miroslav Táborský, herec

Jitka Asterová, herečka

Barbora Štěpánová, herečka a moderátorka

Ladislav Jakl, bývalý ředitel politického odboru

Kanceláře prezidenta republiky, hudebník

Josef Baxa, bývalý předseda Nejvyššího správního soudu

Ondřej Trojan, herec, režisér a producent

9. listopadu

7. prosince

13. prosince

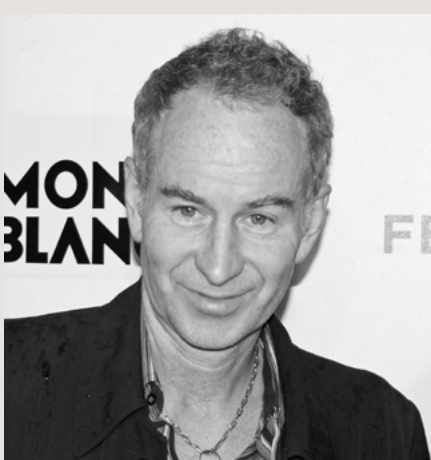
17. prosince

31. prosince

31. prosince

*Hugh Laurie
Suzanne Vega
Kevin Spacey
John McEnroe*

SVĚT

Rigoberta Menchú , guatemalská aktivistka, nositelka Nobelovy ceny míru za rok 1992	9. ledna
Jana Nagypová , slovenská herečka a německá podnikatelka	9. ledna
John McEnroe , americký tenista	16. února
Takaaki Kadžita , japonský fyzik, nositel Nobelovy ceny	9. března
Jens Stoltenberg , bývalý ministerský předseda Norska, generální tajemník NATO	16. března
Luc Besson , francouzský filmař, scenárista, režisér, střihač a producent	18. března
Peter Nagy , slovenský zpěvák, skladatel, textař	9. dubna
Emma Thompsonová , britská herečka	15. dubna
Sean Bean , britský herec	17. dubna
Maroš Kramár , slovenský herec a moderátor	26. dubna
Yasmina Reza , francouzská spisovatelka, dramatička a herečka	1. května
Hugh Laurie , britský herec, hudebník, spisovatel	5. května
Christian Wulff , bývalý německý spolkový prezident	19. června
Suzanne Vega , americká folková zpěvačka	11. července
Kevin Spacey , americký herec, režisér, scenárista	26. července
Anton Šťastný , slovenský hokejový útočník	5. srpna
Magic Johnson , americký basketbalista	14. srpna
Saul Perlmutter , americký astrofyzik, nositel Nobelovy ceny	22. září
Boris Němcov , ruský politik, bývalý vicepremiér Ruské federace	9. října † 27. 2. 2015
Sarah, vévodkyně z Yorku , bývalá manželka prince Andrewa	15. října
Evo Morales , prezident Bolívie	26. října
Florence Griffith-Joynerová , americká sprinterka, trojnásobná olympijská vítězka	21. prosince † 21. 9. 1998
Val Kilmer , americký herec	31. prosince

ROK ŽLUTÉHO VEPŘE

8. 2. 1959 – 27. 1. 1960

8. února 1959 začal rok Žlutého vepře. Trval do 27. ledna 1960. Předcházejícím rokem, který mu v šedesátiletém cyklu čínské astrologie odpovídal nejbližší, byl rok **1899**. Tím dalším je rok **2019**.

1899 – rok, kdy byla patentována kancelářská svorka, ve Francii byl omilostněn Alfred Dreyfus, vypukne druhá búrská válka, v Barceloně, v Miláně a v Marseille jsou založeny fotbalové kluby a na Aljašce propuká další zlatá horečka.

Rok Vepře je rokem radosti ze života. Je to rok, kdy si lidé dopřávají, příjemné období harmonie, přátelských vztahů, zábavy, vzájemné vstřícnosti a pochopení. Roste zájem o přepych a začíná se více utrácet: v kurzu je móda, kultura, dobré jídlo.

Žlutý vepř je inteligentní, laskavý, ochotný a obětavý. Ve spojení s jeho důvěřivostí až naivitou a citlivostí to způsobuje, že se jej bezcharakterní lidé často snaží využít. Snadno se nechá dojmout.

K jeho vlastnostem patří upřímnost, pracovitost, praktičnost a spolehlivost.

Je ukázněný a chce být pro ostatní přínosem. Je nezáladný. Má obrovskou vůli a mimořádný smysl pro zodpovědnost, což jej předurčuje k úspěchu. Není však příliš soutěživý. Nemá rád chaos a změny. Jakmile se pro něco rozhodne, většinou u toho vytrvá, i když se okolnosti změni. Povolání se mu často stává koníčkem. Bývá dobrým šéfem. Profese, ve kterých se může najít, jsou velmi různorodé a často intelektuální; bývají to dobří lékaři a veterináři, ale také hoteliéři, návrháři nebo obchodníci s nemovitostmi a také herci.

Žlutý vepř má vybraný vkus. Je požitkářský; touží po krásných věcech, dobrém jídle a hezkém životě vůbec. Má rád atmosféru pohody a harmonie. Velkou pozornost věnuje svému zevnějšku. Sám na sebe klade vysoké nároky, ale k ostatním je tolerantní. Bývá oblíbený.

Jako partner je věrný, citlivý a laskavý. Je optimistický a zvláště vůči svým blízkým nezištný a obětavý až do té míry, že zapomíná na své vlastní potřeby. Není rád sám. Má smysl pro rodinu a snaží se jí vytvořit bezpečný a pohodlný domov. Jeho manželství bývá šťastné a pro děti a jejich blaho udělá cokoli. Občas nezvládá komunikaci.

Nejlepšími partnery z čínského zvěrokruhu jsou pro Vepře Zajíc, Tygr a Koza.

Jedním z největších rizik je pro Vepře nemírnost v jídle, zejména množství sladkostí, kterým nedokáže odolat. Dalším vážným problémem mohou být alkoholismus a závislosti obecně, včetně kouření. Těžko se pak „zvedá z bláta“. Příčinou zdravotních problémů může být i jeho sklon k sebeobětování; někdy přeceňuje své síly a možnosti. Tito lidé by měli dbát na odpočinek a dostatek pohybu – což často nedělají.

„MENŠINOVÉ“ ZNAMENÍ: ŽLUTÝ PES

Ti, kteří se narodili před 8. únorem, přišli na svět ještě ve znamení Žlutého psa. Jsou to lidé poctiví, upřímní, s mimořádným smyslem pro spravedlnost. Chrání slabší, střeží svěřená tajemství a jsou to obvykle velcí introverti. I když nepatří k hvězdám večírků, bývají oblíbení pro svou laskavost, empatii a pozorovací talent. Mají sklon brát všechno velmi vážně, ovšem s postupujícími roky se stávají velkorysejšími a tolerantnějšími. Ne nadarmo se o nich říká, že se rodí staří a s věkem mládnou. Odvrácenou stránkou jejich povahy je přehnaná kritičnost a sklon vidět vše příliš černobíle. Žlutí psi se neradi přizpůsobují změnám a mají značné sklony k nostalgii.

OSOBNOSTI

V jiných letech Vepře se narodili například: **1899**: Alfred Hitchcock, Ernest Hemingway, Fred Astaire, Duke Ellington, Vladimir Nabokov, Humphrey Bogart; **1911**: Ronald Reagan; **1923**: Franco Zeffirelli, Henry Kissinger; **1935**: Elvis Presley, Luciano Pavarotti, Alain Delon, dalajláma, Woody Allen; **1947**: Arnold Schwarzenegger, Hillary Clintonová; **1971**: Elon Musk.

*Henry Kissinger
Ernest Hemingway
Elon Musk
Alfred Hitchcock*

KULTURA

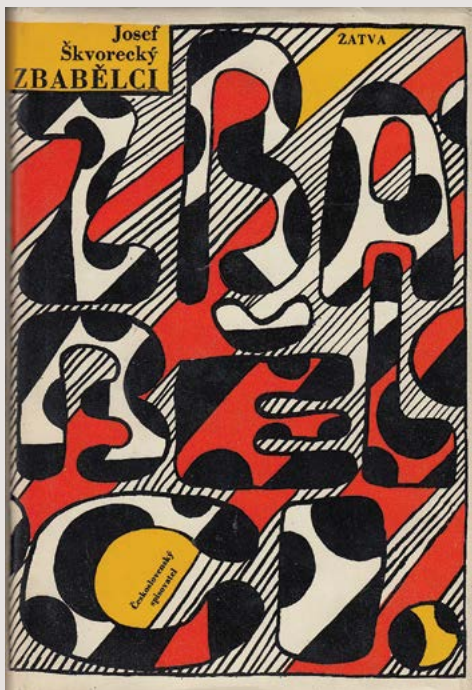

Jiří Šlitr
(foto ČTK)

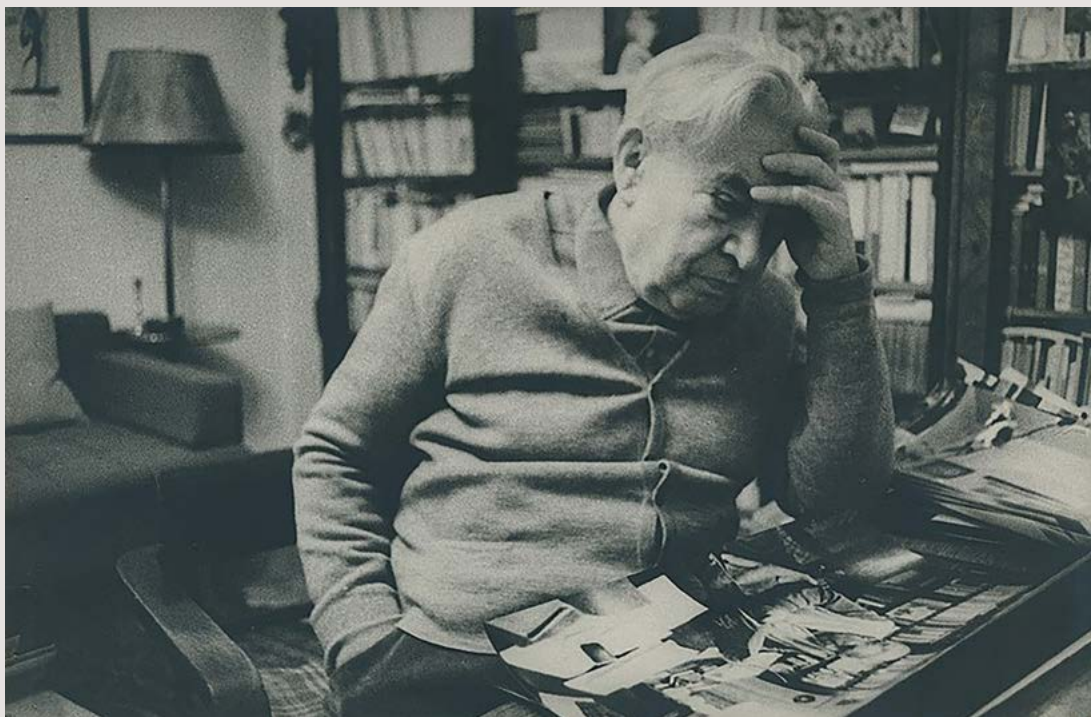
LITERATURA

MARIE MAJEROVÁ SI MYJE RUCE

Poslední záchvěv padesátých let. Tak by se dal charakterizovat rok 1959 v literatuře. Zatímco v roce předchozím se zdálo, že věci se začínají hýbat k lepšímu, cenzura povoluje a na pultech knihkupectví se objevuje spousta do té doby nemyslitelných titulů, devětapadesátý znamená studenou sprchu. Začátkem března se koná druhá celostátní konference Svazu československých spisovatelů a z jejich tribun vane ledový vítr stalinských dob.

Začalo to už v lednu. Tehdy se v pražském Klubu spisovatelů uskutečnila schůze předsednictva a pléna Ústředního výboru Svazu československých spisovatelů, která se zabývala především románem Josefa Škvoreckého **Zbabělci**, ale i dalšími díly, která se stala předmětem stranické kritiky. Nejkritičtěji se k románu Zbabělci vyjádřila Marie Majerová, která si údajně po jeho přečtení musela jít umýt ruce. Na autorovu obhajobu se naopak postavil Oldřich Mikulášek a do jisté míry i Vilém Závada. Ten se také angažoval ve prospěch propuštění literárního kritika Bedřicha Fučíka z vězení – to však nakonec bylo soudem zamítnuto a Fučík se na svobodu dostal až v květnu 1960.

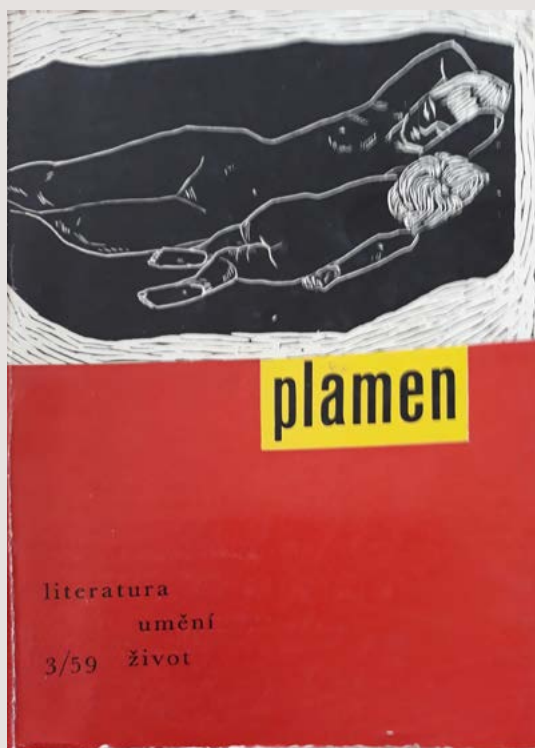
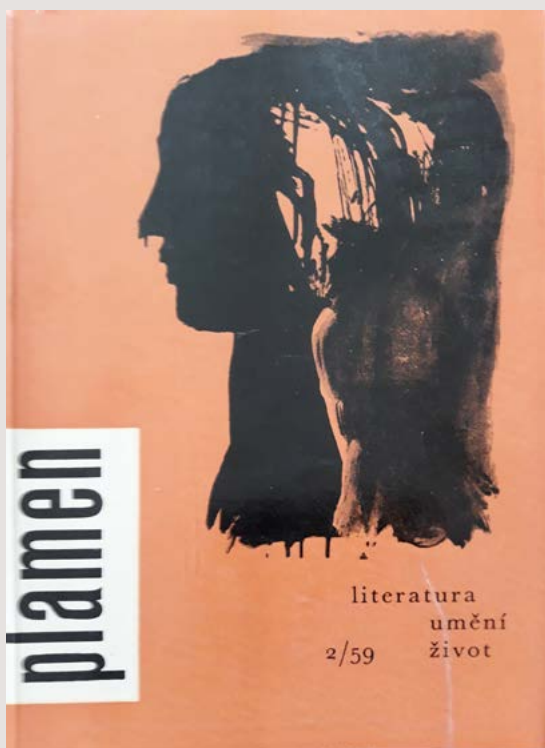

Jaroslav Seifert

V prvních dvou březnových dnech pak proběhla v pražském hotelu International druhá celostátní konference Svazu československých spisovatelů. Hlavní referát přednesl Ladislav Štoll. Nejostřeji vystoupil proti **Jaroslavu Seifertovi** a Františku Halasovi. Tvrdé kritice podrobil také časopis Květen a, pochopitelně, i tvorbu Josefa Škvoreckého. Ve funkci prvního tajemníka Svazu československých spisovatelů vystřídal Jana Otčenáška Ivan Skála.

V Parku kultury a oddechu Julia Fučíka v Praze se v červnu pro změnu konal Sjezd socialistické kultury. Po uvolnění několika minulých let tato akce naopak demonstrovala utužování kontroly kulturního života a návrat k dogmatismu počátku padesátých let. Manifestační setkání představitelů uměleckých, vědeckých, kulturních a vzdělávacích institucí mělo vyjadřovat oddanost pracovníků kultury věci socialismu, odmítnutí revizionismu a odhodlání dovršit kulturní revoluci.

Zrušené časopisy Nový život a Květen nahradil nový literární časopis Svazu československých spisovatelů nazvaný **Plamen**. Jeho vznik je spjat s ambiciózním mladým literárním kritikem Jiřím Hájkem, který jej téměř po celou dobu jeho existence řídil. Zejména od poloviny šedesátých let se Plamen stal významným kulturním periodikem s širokým spektrem přispěvatelů a spolupracovníků. Jiří Hájek se snažil o otevřenost vůči myšlenkovým proudům stojícím mimo tzv. socialistickou literaturu jak z prostředí domácích autorů, tak i z emigrace a zahraničních spisovatelů.

Na stránkách Plamene se tak objevovala jména jako Jan Čep, Václav Havel, Egon Hostovský, Jan Zahradníček, Václav Černý, Michael Foucault, Erich Fromm či Jean-Paul Sarter. V Plameni se také objevují verše mladých sovětských básníků, kteří prolamují stalinská tabu: Jevgenij Jevtušenko, Andrej Vozněsenskiij, Bulat Okudžava a další.

Tato politika vedla nakonec ke konfliktu Jiřího Hájka s redakční radou a Hájek byl na šéfredaktorském postu vystřídán Josefem Škvoreckým. Jiří Hájek je otec zakladatele časopisu Reflex a bývalého poradce prezidenta Václava Klause Petra Hájka.

Poezie, která se objevuje v Plameni, má opravdu hodně daleko k budovatelským veršům...

Tennessee Williams

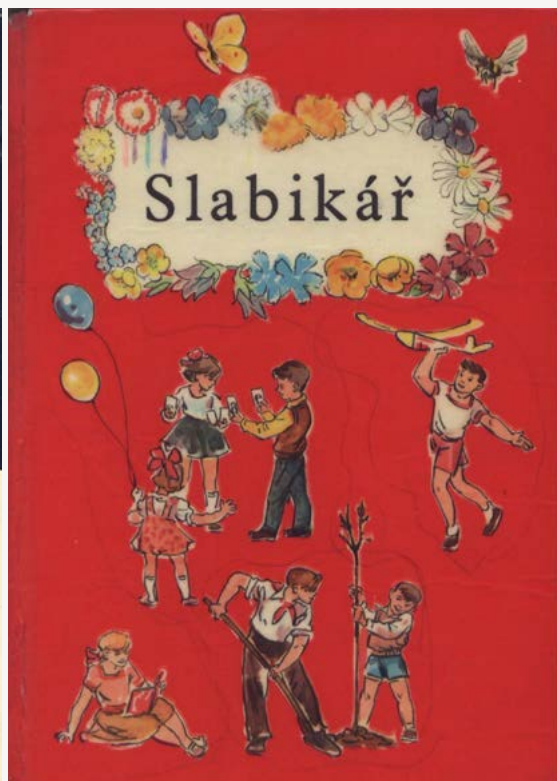
Blues o kuchyňských dveřích

Z obyčejný rýmy umřela mi moje stará.
V devadesáti si potrpěla na cigára.
Lehoučká jak dětský drak, jen papír, špejle, drát,
vyplula z kuchyňských dveří jedenkrát.

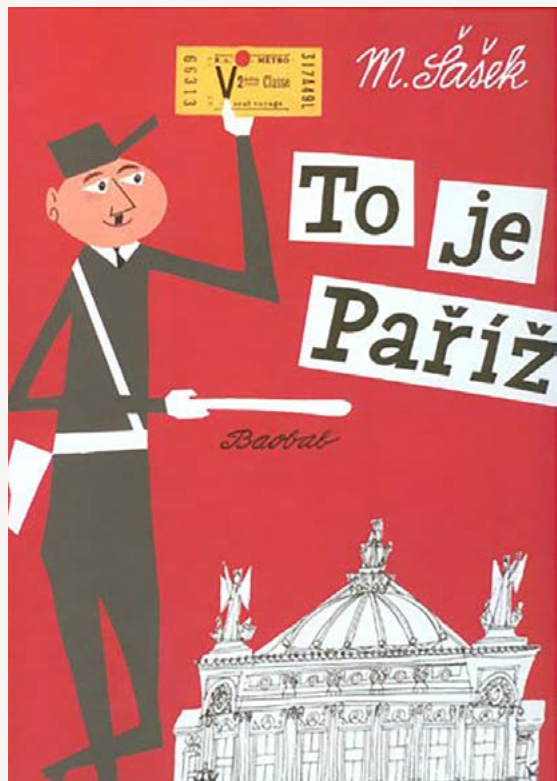
Už nejsem o nic mladší než ta moje stará dáma,
když ztratila tíži, a jsem živ jen cigárama.
Den, co den se ztrácím, už jsem jako pápěří –
Bože, otočte tím klíčem v kuchyni ve dveřích!

Tennessee Williams

Z československé knižní produkce toho roku vyniká román Ladislava Mňačka **Smrt si říká Engelchen**. Po hrdinských eposech počátku padesátých let působila tato kniha jako zjevení. Partyzánský boj je tady líčen velmi realisticky (ostatně sám autor ve Slovenském národním povstání bojoval), včetně dopadů, jaké měl odboj na civilisty. Charaktery postav konečně nejsou jednorozměrné, jsou to živí lidé se svými selháními, chybami i démony.

Eduard Petiška vydává dětskou knihu **Birilibán**, která později vychází v mnoha dalších vydáních u nás i v zahraničí. Vypráví o stejnojmenném chlapci, který prožívá různá dobrodružství. Knížka nenásilnou formou učí děti předškolního a mladšího školního věku chápat svět a jeho souvislosti.

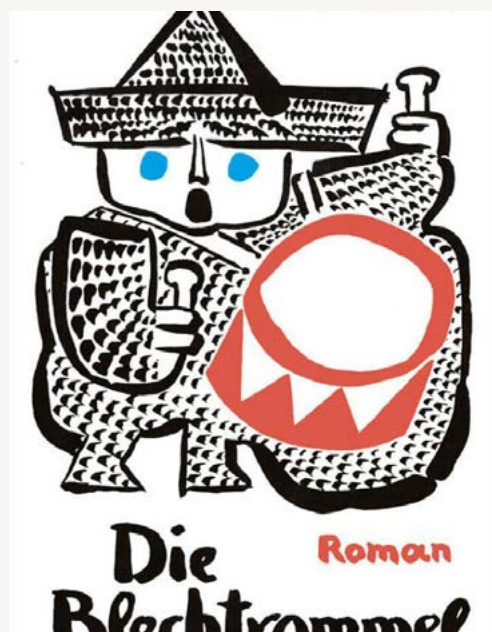
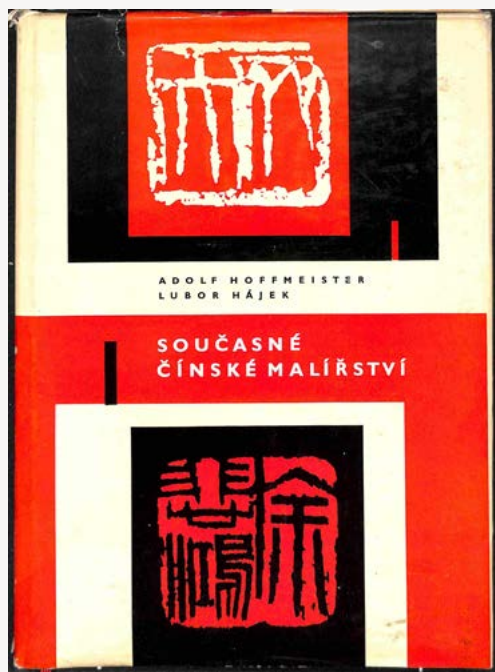
Další veleúspěšnou dětskou publikací jsou **České pohádky** Jana Drdy a také první z ilustrovaných průvodců světovými metropolemi od Miroslava Šaška – **To je Paříž**.

A ještě jedna legendární kniha pro děti vychází v roce 1959 – je to „červený“ **Slabikář** pro první třídu od Jarmily Hřebejkové, který se stal první školní učebnicí pro děti mnoha dalších ročníků.

Jiří Hanzelka a Miroslav Zikmund vydávají další ze svých slavných cestopisů – tentokrát je to kniha **Jižní Amerikou**.

DALŠÍ KNIHY, KTERÉ U NÁS VYŠLY V ROCE 1959:

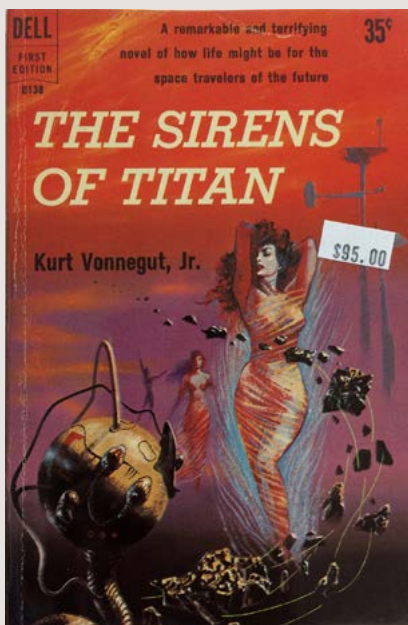
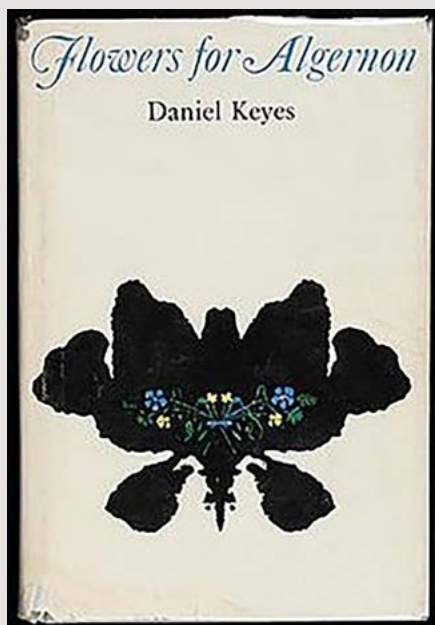
- Praha panoramatická,
Josef Sudek
- **Současné čínské malířství,**
Adolf Hoffmeister
- Kniha o zdraví a nemoci,
Jindřich Mourek
- Dům u nemocnice,
Vlasta Stýblová
- Velké trápení,
Helena Šmahelová
- Putování za švestkovou vůní,
Ludvík Aškenazy
- Člověka hořce mám rád,
Josef Kainar
- České medailóny,
F. X. Šalda

Zatímco v Československu rok 1959 nepatří k nejúrodnějším, ve světě vychází několik knih, které se stanou kultovními díly a určí další směr vývoje moderní literatury na mnoho let dopředu. A i když jsou to často nesmírně vtipné knihy, ve své podstatě to vůbec není veselé čtení...

V Německu vychází asi nejslavnější román pozdějšího nositele Nobelovy ceny za literaturu Güntera Grasse **Plechový bubínek**. Hlavní postavou je podivné dítě Oskar Matzerath, který se narodí s mozkem dospělého. Při pohledu na svět tzv. dospělých lidí se rozhodne, že nevyroste, a ve svých třech letech tento záměr zrealizuje. Suchým jazykem bez emocí pak ironicky glosuje realitu první poloviny dvacátého století s jeho válkami, krizemi, revolucemi či holokausty. Se světem komunikuje jen prostřednictvím dětského plechového bubínku – od společnosti si udržuje totální distanc, který mu umožňuje svobodně myslet a nestát se obětí obecných myšlenkových kliše.

Daniel Keyes vydává slavnou sci-fi povídku **Růže pro Algernon** a Kurt Vonnegut vědecko-fantastický román **Sirény z Titanu**, který je drsnou satirou na moderní západní společnost.

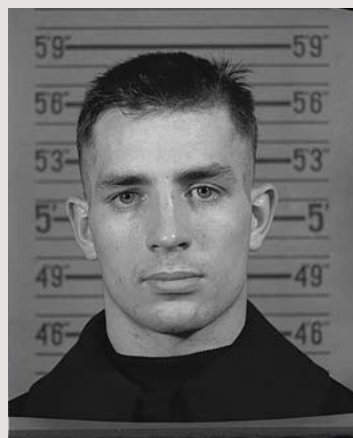

Vychází také psychologický horor amerického spisovatele **Roberta Blocha** **Psycho**. K jeho napsání autora inspiroval skutečný příběh sériového vraha Eda Geina. Blochovu knihu proslavil o rok později režisér Alfred Hitchcock stejnojmenným filmem s Anthonym Perkinsem v hlavní roli. Díky tomu získal Bloch místo scenáristy v Hollywoodu

z filmu Psycho

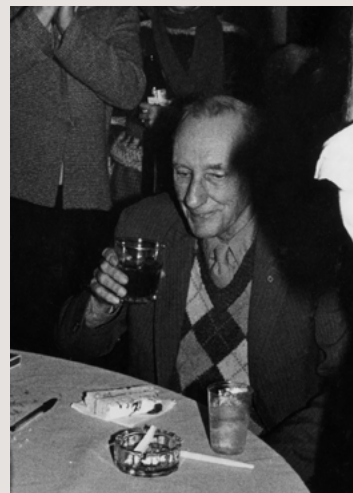
Hvězda beatnické literatury **Jack Kerouac** publikuje autobiografický román **Maggie Cassidyová** zasazený do prostředí města Lowell v období mezi lety 1938 až 1939. Kerouac se tehdy stýkal s mladičkou Mary Carneyovou, o které se i v pozdějších letech zmiňoval jako o největší lásce svého života. Kerouac tuto knihu napsal už o šest let dřív, ale vydal ji až po úspěchu románu Na cestě. Je to kniha o velké vášni a velkém smutku.

Jack Kerouac

Nahý oběd je román **William S. Burroughse**.

Autor kultovní knihy Feťák, duchovní otec beatnické generace, zakladatel kyberpunku, původce pojmu heavy metal a zatím poslední spisovatel amerických dějin, jehož dílu hrozil zákaz další publikace, i v tomto díle provokuje. Hlavní postavou je uživatel a dealer drog William Lee a po vydání knihy v USA byl Burroughs zažalován za obscénnost díla. U soudu se za něj postavili Allen Ginsberg i Norman Mailer a po sedmi letech nakonec justice rozhodla v Burroughsův prospěch.

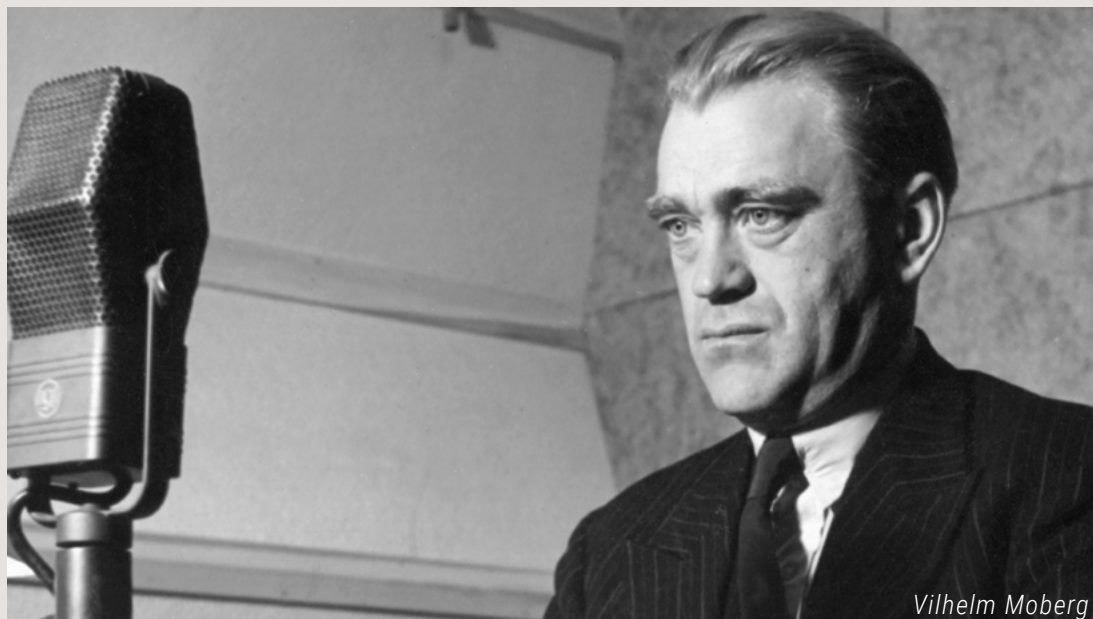
William S. Burroughs

ROMÁN, JEHOŽ NÁZEV SE PROSLAVIL

Termín **hvězdná pěchota** představuje dnes už zavedené spojení. Román, od kterého je tento termín odvozen, je naopak už skoro zapomenutý. Přitom se jedná o jedno z nejznámějších děl **Roberta A. Heinleina** – příběh o vojenské kariéře u mobilní pěchoty je vyprávěn v první osobě a kvůli militarismu a definici násilí jako přirozené a nutné reakce měl v době svého vzniku značně kontroverzní přijetí.

Ve švédsku vychází poslední díl tetralogie **Vystěhovalci – Poslední dopis do Švédska** od **Vilhelma Moberga**. U nás toto dílo není tak známé, ale ve skandinávské zemi je to naprostá klasika a pilíř povinné četby. Vystěhovalci vyprávějí o osudech švédských sedláků, kteří se v polovině 19. století vystěhovali do americké Minnesoty (kde dodnes žije silná švédská komunita). Dva filmy, které podle této tetralogie vznikly, byly svého času oblíbené i u nás.

Další úspěšnou detektivku – **Těžký prachy** – vydává **Ed McBain**. Na scénu opět přichází 87. revír, komisař Carella a fiktivní město Isola.

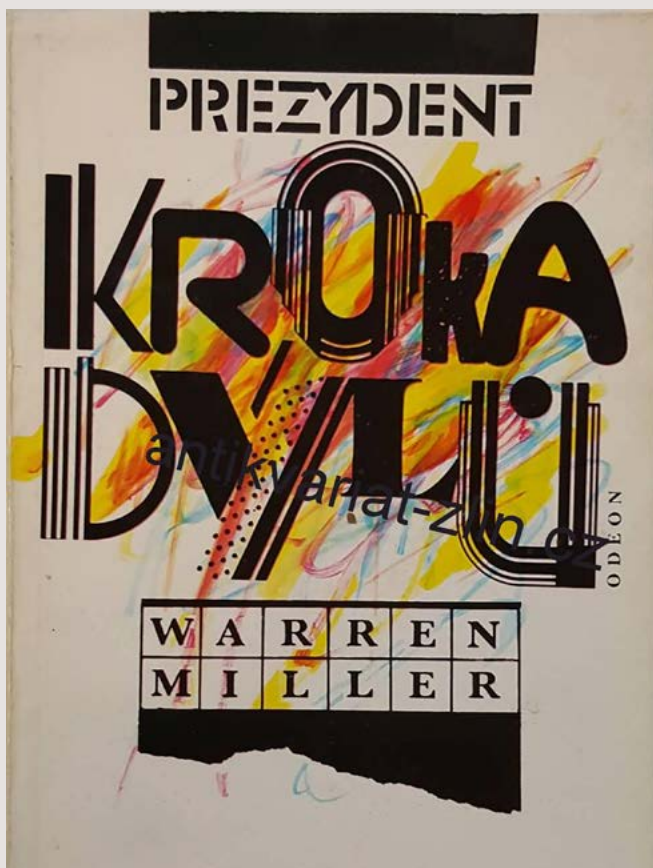

Vilhelm Moberg

Zazi v metru je nejznámějším a nejúspěšnějším románem francouzského spisovatele Raymonda Queneaua. Pubertální dívka Zazi přijíždí z rodného Saint-Montrou na víkend do Paříže. Její matka, která zde má schůzku s milencem, ji svěří do péče strýce Gabriela. Jediné, po čem Zazi touží, je spatřit metro. Přestože díky Gabrielovi a jeho podivným přátelům pozná velkou část města, zaměstnanci metra stávkují a Zazi metro neuvidí. Na konci románu tak na matčinu otázku, co dělala, odpoví: „Stárnulasem.“

DALŠÍ KNIHY, KTERÉ VE SVĚTĚ VYŠLY V ROCE 1959:

- Invaze z Aldebaranu,
Stanislaw Lem
- O mé rodině a jiné zvířeně,
Gerald Durrell
- Konečná diagnóza,
Arthur Hailey
- **Prezydent Krokadýlů**,
Warren Miller
- Velmi důvěrné,
Ian Fleming
- Jíst lidi je neslušné,
Malcolm Bradbury

Rady dobrému řečníku

Hlavní věty a hlavní věty a hlavní věty!

Jasná osnova v hlavě – co nejméně z ní na papíře.

Fakta nebo útok na city. Frak nebo harfa. Řečník nebuď naučným slovníkem.

Ten mají lidé doma.

Zvuk jediného hlasu unavuje. Nemluv nikdy déle než 40 minut. Nesnaž se o efekty, které ti nejsou vlastní!

Podium je nemilosrdné – člověk je na něm obnaženější než na plovárně.

A pamatuj si, co řekl Otta Brahms: „To, co se vyškrtně, nemůže nic zkazit.“

/Kurt Tucholski/

Plamen, 1959

V Plameni ovšem publikují někdy i básníci zcela nečekaní...

Dvě básně pro Démona nakažlivých nemocí

/Mao Ce-tung/

30. června jsem se v Žen-min ž'-pao dočetl, že v újezdu Jü-tiang byl zničen střevní parazit. Nepřetržitý řetěz myšlenek a pocitů, jež ve mně ta zpráva vyvolala, mi nedal v noci spát. Když mě pak ranní vánek pohladi milým teplem a paprsky vycházejícího slunce se dotkly mého okna, zadíval jsem se daleko k jihu a nevýslovná radost mě přiměla, abych se chopil štětce.

Nač spousty nám zelených vod, nač všechny modravé hory,

Když ani Chua Tcho slavný nezahnal malého červa?

Vesnice naše žral plevel, smrt a útrapa lidská,

V chalupách honil se vítr a v kopřivách ďábel si píska.

Svou zem si představím širou a celou ji překročím naráz,

K jejímu nebi se zvednu a tisíc řek pode mnou svítí.

Ptá se mne Nebeský pastýř: Je konec Démona zkázy?

Odešly bolest a strasti a řeky se vylily z hrází.